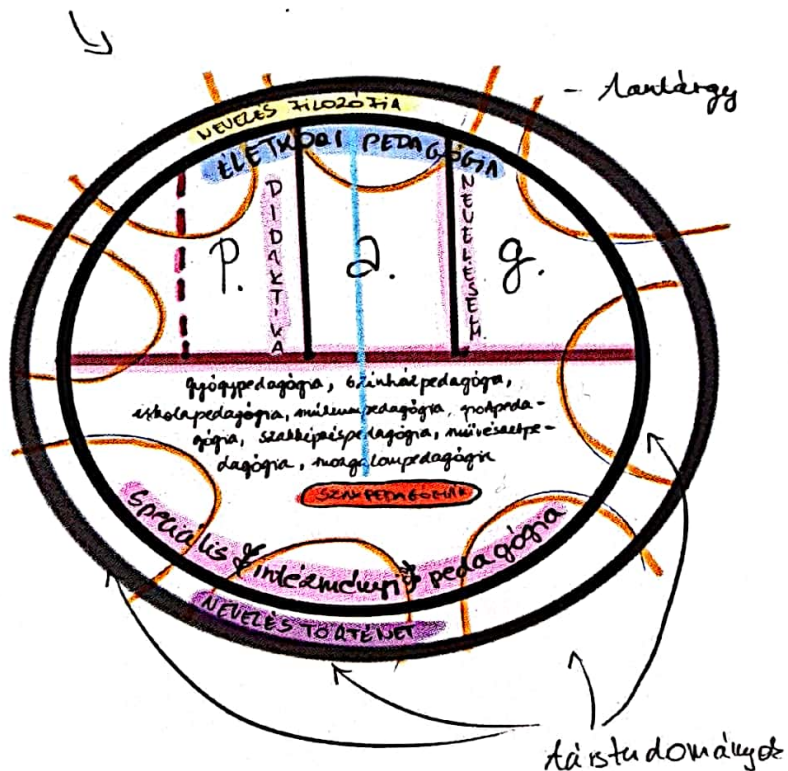

Kalandozások

a

neveléstudományok labirintusában

Sopronban

Új Helikon Bt 2022

Kalandozások a neveléstudományok labirintusában Sopronban

**A szerzők a Soproni Egyetem
Neveléstudomány mesterszakos
hallgatói:**

*Ambrus András, Dallos Dóra, Fábián, Edina, Fogl Bernadett, Füle-Regenye Bernadett,
Fülöp Amália, Gritzné Pápai Eszter, Hertelendy Veronika, Horváth Dominika,
Kántor Zsuzsanna, Kovács Mirjam, Kurali Kinga, Marton Zsanett, Nagy Nikolett,
Németh Henrietta, Németh Zsóka Sára, Purgai Szabina, Stánicz Alexandra,
Szabó (Pintér) Eszter, Szabó Dóra D, Szabó Dóra H, Tornyosi Nikolett,
Vaszari Viktória, Vincze Lilla, Vörösmarthy-Fodróczky Mónika*

Szerkesztette: Trencsényi László

ISBN 978-615-81553-8-0

**Új Helikon Bt,
2022**

Budapest - Sopron

Szerkesztői előszó

Harmadik ízben kezdi meg tanulmányait a Neveléstudomány Mesterszakon a Soproni Egyetemen hallgatók népes csoportja.

Hallgatók? Gyakorló pedagógusként ültek vissza az iskolapadba, mert úgy vélték, munkájukhoz, gondolkodásukhoz, emberi, szakmai fejlődésükhöz érdemes és szükséges ennek a tudásnak a rendszerezése, továbbfejlesztése, amit nézetrendszerükben a neveléstudomány, a nevelés tudománya jelent. Ugyan izgalmas vitát folytattak arról, hogy a nemzetközi szakirodalomban elterjedt terminus, a („educational sciences”, „les sciences de l'éducation”, „Erziehungswissenschaften”) miképp szólaljon meg magyarul: neveléstudomány-e vagy oktatáskutatás. A kutatások metodikájának elsajátításában is előrehaladtunk, rácsodálkoztunk a „globális trendek” és saját elképzeléseink különbözőségein. „Hungarikum”? Sopronikum? Ezt majd az idő eldönti – hiszen a képzés végén elkészülő szakdolgozatok jelentik majd az első mércét.

De hogy mégse a szakdolgozat legyen az első megméréstés (a hallgatók többségének, hiszen néhányan már túl vannak a „tudományos tűzkeresztségen”), ezért vált a „*Neveléstudományi modellek és paradigmák*” kurzus projektfeladata, egy korrekt könyvismertetés – szabadon választott tudományos mű alapján – valóságos publikációvá.

Harmadik alkalommal bocsátjuk közre ezeket az olvasmányélményeket. Minimális szerkesztői beavatkozásokra vállalkozhattam csak – a recenzio készítőjének magának kell értékelnie, mennyire haladt előre a tudományos gondolkodásban, szakszerű tudományos szövegalkotásban.¹

A szerk.

¹ Ld. Trencsényi (2020 szerk.) Neveléstudomány – Sopronból nézve Kötetek a neveléstudomány könyvespolcáról (recenziók). Új Helikon Bt, Budapest-Sopron;

Trencsényi (2021 szerk.) Soproni kitekintés a neveléstudományra. Új Helikon Bt, Budapest-Sopron

Mihály Ottó, és bemutatja a különböző pedagógiák hatékonyságára irányuló kutatások eredményeit (pl. Donald M. Medley kutatása, 1977, Ned Flanders kutatása, 1961), alátámasztva azt a kijelentését, miszerint „igen nehéz meghatározni és egyetértésre jutni abban, hogy mit tekintünk sikeres, hatékony tanításnak és kit tekintünk „jó” és/vagy „hatékony” pedagógusnak” (147.o.). A szerző segítségképpen irodalmi ajánlást is tesz, mind az érdeklődés szintjén, mind azoknak, akik tanulni vágnak.

Mihály Ottó: Bevezetés a nevelésfilozófiába. OKKER, Budapest, 1998

Pedagógia (Kántor Zsuzsanna)

„Az ember az egyetlen teremtmény, amely nevelésre szorul.” /Kant 1803/², Prof. Dr. Friedrich W. Kron (1933-2016) a német nyelvterületű tanárképzést meghaladva, alapművével gazdagította a pedagógia tudományát. Az eredeti mű, „*Grundwissen Pädagogik*” 1994-től töretlenül népszerű tankönyv, mivel egy olyan korban jött létre, amikor a német társadalom nyitottan a jelen és jövő irányába tekintett³. A könyv „irányzottsága” interdiszciplináris, a szerző differenciáltabban mutatja be a pedagógiát, megértő-magyarázó jellegű tudományként hozza el az alapismeretekre vágyóknak. Atdolgozott magyar fordításában és kiegészítésében közreműködött Németh András, Pukánszky Béla és Bernáth László. A német pedagógiai hagyományokhoz kapcsolva hazai vonatkozású függelék is kapott a tartalmas szakirodalmi felsorolás mellett a magyar változat. A fogalomtár elegánsan pontosítja a magyar és német nyelv közti értelmezési különbségeket. Mindemellett a név- és tárgymutató segít a célirányos keresésben.

Az alapmű célja, hogy bevezesse az olvasót a pedagógia alapvető témaköreibe, rész- és rokontudományainak fogalmaiba, kutatási eredményeibe. A bevezetőben a neveléstudománnyal ismerkedhetünk meg, majd a szocializáció és a nevelés folyamatának többszempontú bemutatásával. A könyv második felében bemutatkozik a nevelésügy formái, illetve az idekapcsolódó didaktikai összefüggések. A fejezetek végén hiányoznak az összefoglaló kérdéssorok, részbibliográfiák, cserébe kapunk hosszú idézeteket felhasznált irodalmi megjelöléssel, hogy a felkeltett érdeklődés fonala tovább gombolyítható legyen. A mű belső gazdagsága tudatos törekvés volt Kron részéről, a kiváló magyar fordításnak köszönhetően kifinomult szaknyelve fejleszti az olvasó szókincsét. A társadalomtudományok elméleteinek, megközelítésmódjainak, szemléletének köszönhetően a kutatóban is felmerül az igény, hogy több szempontból vizsgálódjon a továbbiakban. Táblázatokkal és ábrákkal gazdagítva érzékletes, jól tagolt rendszert kapunk.

A könyvvel kapcsolatba kiemelném, hogy nagy hangsúlyt kap a pedagógiai praxis fontossága az elméleti kontextusban. A praxis kiemelése természetesen abból ered, hogy realizisztikus szemléletmóddal fordul irányába, ezzel hibáit is láttatva. A humanista eszmeiséget felvonultatva a tanulóközpontúságot emeli fel értéknek a tantárgyak, értékelések rovására. A teljesítmény és személyiségdilemma a mai napig a külsőségekről szól, ezzel a tanuló önmagának eredetiségétől idegenedik el. Szót emel a pedagógiai szabadságot megcsorbitó lehetőségekről. De ezek mellett a diákok szemszögéből olvasva bebetonozott alapokkal lát el útravalóul, hogy tájékozódni tudjunk eme információktól hemzsező világban.

A legnagyobb ellenérzést az váltotta ki bennem, hogy már a hetvenes években tudatában voltak a szakemberek, hogy a politikai döntések határozzák meg a pedagógiai tevékenységet, és még

² Kant, I. (1803). Über Pädagogik. In: W. Weischedel (1968). I. Kant Werke. Bd.

³ Németh, A. (2006). A német pedagógiai historiográfia. In: *Iskolakultúra* 2006/4.
<http://real.mtak.hu/36370/1/2006-4.pdf>

meg is jelölik „*tanulóközpontúság*” jelszóval didaktikájukat. Hazánkban ezen a rendszerváltás utáni idők se sokat változtattak, inkább még jobban behatárolták a további szereplőket, mind a pedagógusokat, mind a tanulókat a tanítás-tanulás folyamatában.

Remek rendszerszemlélettel ellátott könyv, így gondolatokat szül oldalanként, ahogy megismerkedünk a pedagógiával.

Felhasznált irodalom:

<https://www.diderot.sk/hu/1914/friedrich-w-kron-pedagogia>

https://www.libri.hu/konyv/friedrich_w_kron.pedagogia.html

Hajnal, A. Oktatás és pedagógiakritika <http://www.hajnalanna.hu/fogalom/kritika.htm#1994k>

Kron, Friedrich, W. *Pedagógia. Budapest: Osiris Kiadó. 2003*

A neveléstudomány korszerű kézikönyve

(Ambrus András)

Zrinszky László (1927-2016) az MTA doktora, az MTA Pedagógiai Bizottság és a Felnőttképzési Albizottság tagja volt, az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola alapító külső tagja, évtizedekig tevékenykedett a Magyar Pedagógiai Társaság Neveléstudományi Szakosztályában. Munkássága a művelődésfilozófia, a kulturális kommunikációelmélet, a tanulás-módszertan, a politikai andragógia területeire terjedt ki.

A terjedelmes könyvet 2002-ben adták ki, a tartalmi zárás 2001-ben történt. Ez az évszám a mai kezdő pedagógusokat akár el is rettenthetné az áttanulmányozásától, azonban számos olyan területet tárgyal, amelyek napjainkban is aktuálisnak mondhatók. Ilyen például az alapelvek többsége, de megtalálható már benne korunk egyik legnagyobb kihívása a „médianevelés” is. Zrinszky László maga is arra biztatta (leendő) olvasóját, hogy ne „lineárisan olvassa végig, aki belevág”, hanem érdeklődés szerint válogasson a tárgyalt témák között és kritikusan gondolja tovább az olvasottakat.

A mű „irányzatossága”? Ahogy a szerző az előszóban kiemeli, a könyv elsődleges célja a pedagógus pályára való felkészítéshez szükséges szakismeretek rendszerezése – „sine ira et studio” (nem feladata a művek „útvesztőjében” a „helyes út” kijelölése. A könyv két fő részből áll. Az első rész *általános neveléstudományi áttekintést* tartalmaz (alapfogalmak, alapelvek, különböző álláspontok a nevelés lényegéről, nevelési célok), a második rész pedig (*Differenciált neveléstudomány* cím alatt) a nevelés területeit (pl. környezeti nevelés, érzelmi nevelés, testi nevelés stb.), a nevelési színtereket (család, iskola), valamint néhány további kérdéskört tárgyal (pl. módszertani elvek, nevelési etika, a nevelés tervezése stb.).

Hivatkozások más szerzőkre Zrinszky László könyvében szinte valamennyi neveléstudományi, pedagógiával foglalkozó kortárs szerzőre hivatkozott, valamint kitér más korábbi kapcsolódó kutatásokra is. Ezek közül is a legfontosabbak talán: Bábosik István, Báthory Zoltán, Falus Iván, Gáspár László, Kozma Tamás, Mihály Ottó, Nagy József által publikált – saját vagy szerkesztett – kiadványok. A szerző a hivatkozott művek áttekintését ajánlja olvasóinak is a neveléstudományi kérdésekhez kapcsolódó ismereteiket szélesítése érdekében, ugyanakkor arra is felhívja a figyelmet, hogy az általa „mellőzött” művek nem a (negatív) véleményére utalnak, csak nem illettek bele a tervezett koncepcióba.

A tudományos igényű művek többsége esetén szinte lehetetlen, hogy egyetlen tudományterületre korlátozódnának. Zrinszky László egyrészt próbál határvonalakat kijelölni, másrészt viszont leszögezi azt is, hogy „a határok viszonylagosak”. A „neveléstan” ugyanis számos más tudományággal áll kapcsolatban, így egyes kérdések tárgyalásánál szinte lehetetlen lenne a partnertudományok „leválasztása”, vagy egyes hivatkozott szerzők megközelítési módjának figyelmen kívül hagyása. Mindez azt jelenti, hogy antropológiai, pszichológiai, ökonómiai, szociológiai, szociálpszichológiai orientációjú neveléstudományokat is találhatunk.